

Sveriges försörjningsförmåga

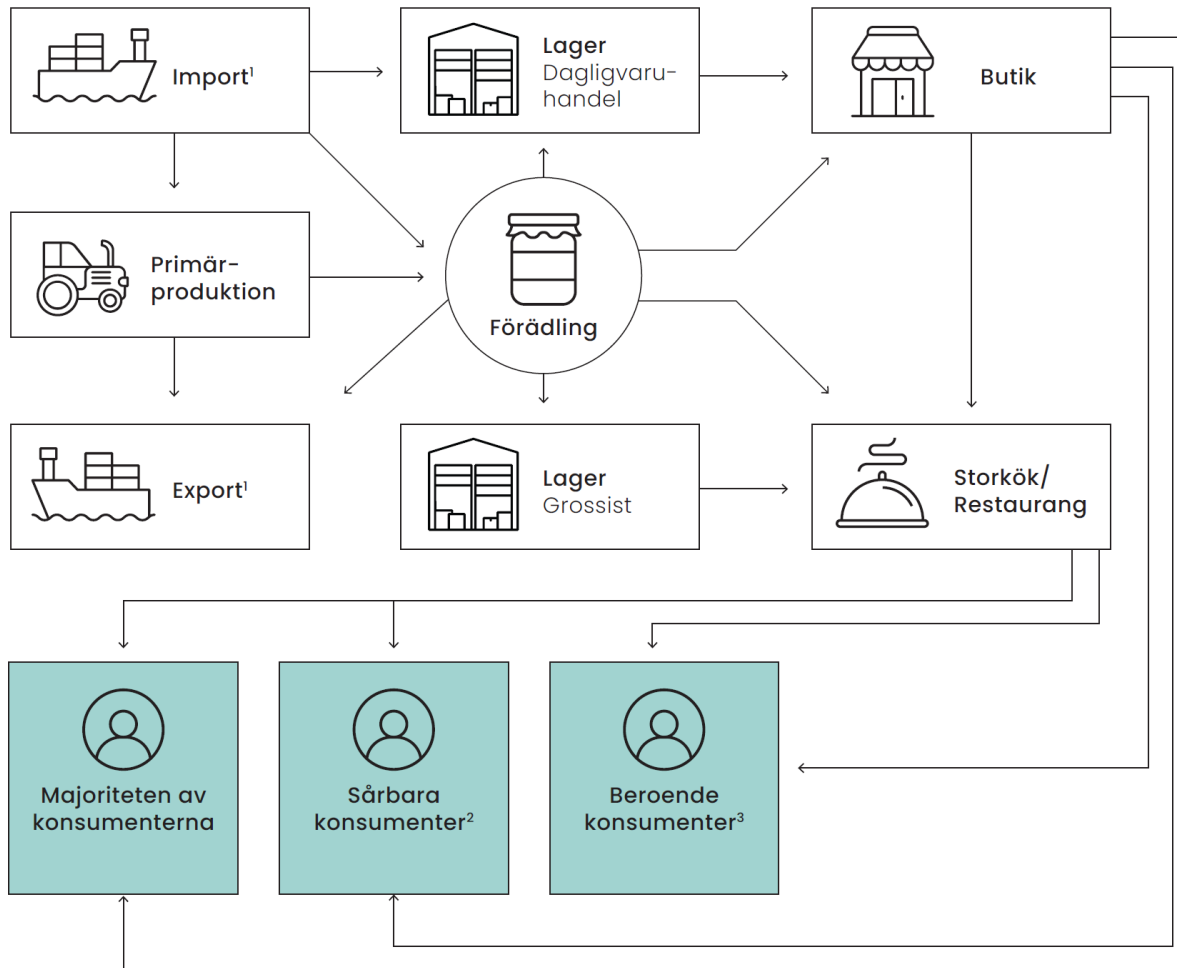

Anna Nordström, Jordbruksverket

Begrepp

- *Livsmedelsförsörjning*
avser all den verksamhet som bedrivs för att förse befolkningen med mat. Försörjning är alltså inte uppnådd förrän människor har tillgodogjort sig livsmedlen. Sådan verksamhet är primärproduktion, förädling och tillverkning, import och införsel, partihandel, lagring, transport och distribution, samt dagligvaruhandel, beredning och servering. De här verksamheterna är i sin tur beroende av andra resurser som arbetskraft, maskiner samt fysisk och digital infrastruktur, vilket gör det svårt att göra en tydlig avgränsning.
- *Försörjningsgrad*, tidigare kallat *marknadsandel*
är ett mått på ett lands produktion i förhållande till landets konsumtion av en viss vara, återgivet i procent (Jordbruksverket, 2025b). Den här rapporten beskriver inte försörjningsgrad enligt denna definition.
- *Försörjningsförmåga*
är en organisations eller ett lands förmåga att vid en fredstida krissituation och höjd beredskap upprätthålla den försörjning av varor som är nödvändig för människors överlevnad, för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt för att bidra till det militära försvarets förmåga (SOU 2023:50 s 205).

Maten gör nytta först när den når hela vägen fram till matborden

När vi talar om livsmedelsförsörjning menar vi alla delar i kedjan från jord till bord. Det inkluderar såväl primärproduktion som förädling, transport, butiks försäljning, tillagning och konsumtion.

¹ Med import och export avses vi både handel med EU och tredjeland.

² Exempelvis ekonomiskt utsatta, rörelsehindrade och människor med särskilda näringsmässiga behov.

³ Människor som får merparten av sin mat via det offentliga, exempelvis inom sluten- och äldreomsorg.

Nyckeltal och indikatorer för livsmedelsförsörjningen

Syfte

- Ett av flera underlag för inriktning av beredskapsåtgärder
- Underlag utvärderingar och prognoser
- Synliggöra kunskapsluckor för framtida forskning
- Underlag för fortsatt dialog

Arbete och metod

Projektledare: Serina Ahlgren, Anna Nordström och Oskar Qvarfort

Författare: Serina Ahlgren, Stefanie Bastani, Daniel Bergquist, Josefin Edwall Löfvenborg, Henrik Kjellgren, Hedda Malmquist, Anna Nordström, Jessica Petrelius Sipinen och Oskar Qvarfort

Referensgrupp: LRF, Foder & Spannmål, Li, SvDh

- Sammanställt och utvecklat kvantitativa indikatorer för de olika stegen i livsmedelskedjan
- Använt tillgänglig statistik för att besifra indikatorerna med nyckeltal för olika år, regioner m.m.
- I så stor utsträckning som möjligt använt öppna uppgifter och källor

Innehåll

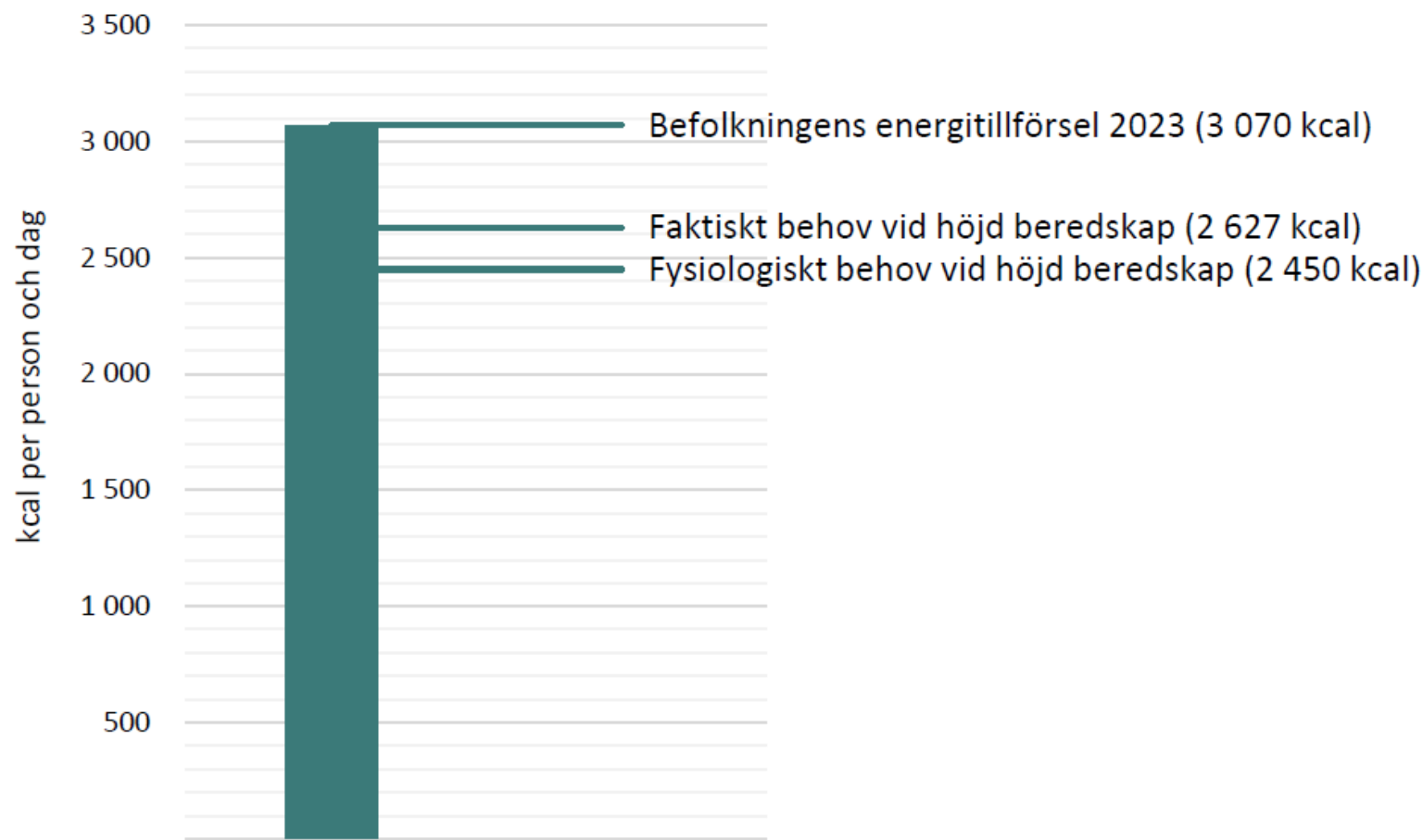
- Befintlig data med ny bearbetning
- Försökt hitta relevanta indikatorer för samtliga delar av livsmedelskedjan
- Behandlar frestida förhållanden men som utgångspunkt för beredskapsplanering
- Enbart öppna uppgifter och källor

Exempel på framtagna nyckeltal och indikatorer

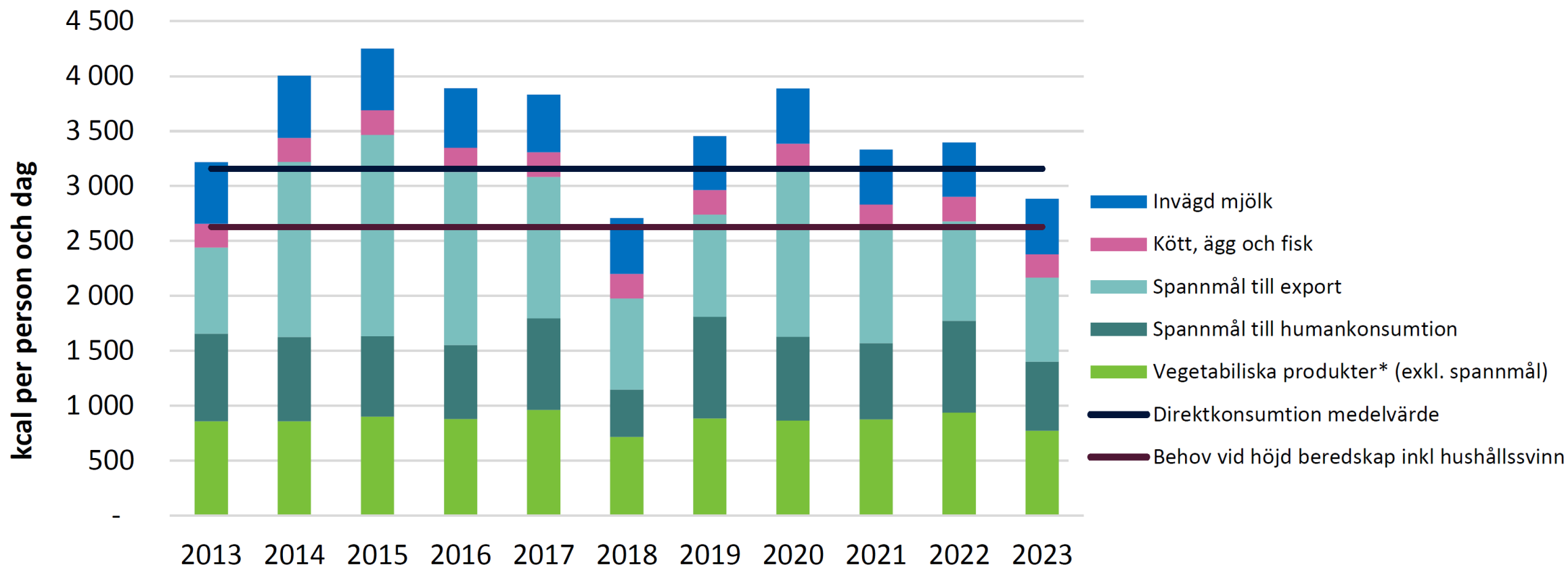
- Konsumtion i Sverige och i EU uttryckt i kalorier
- Produktion i Sverige och EU uttryckt i kalorier
- Den svenska befolkningens näringsbehov
- Antalet anläggningar för livsmedelsförädling och dess geografiska spridning
- Insatsvaror och deras ursprung, vilket visar importberoende
- Lager i dagligvaruhandel och offentliga kök
- Alternativa livsmedelsresurser som vilt och hemodling uttryckt i kalorier,
- mm.

Obs! Rapporten innehåller *inte* några nyckeltal eller indikatorer direkt kopplade till sårbarheter eller motståndskraft.

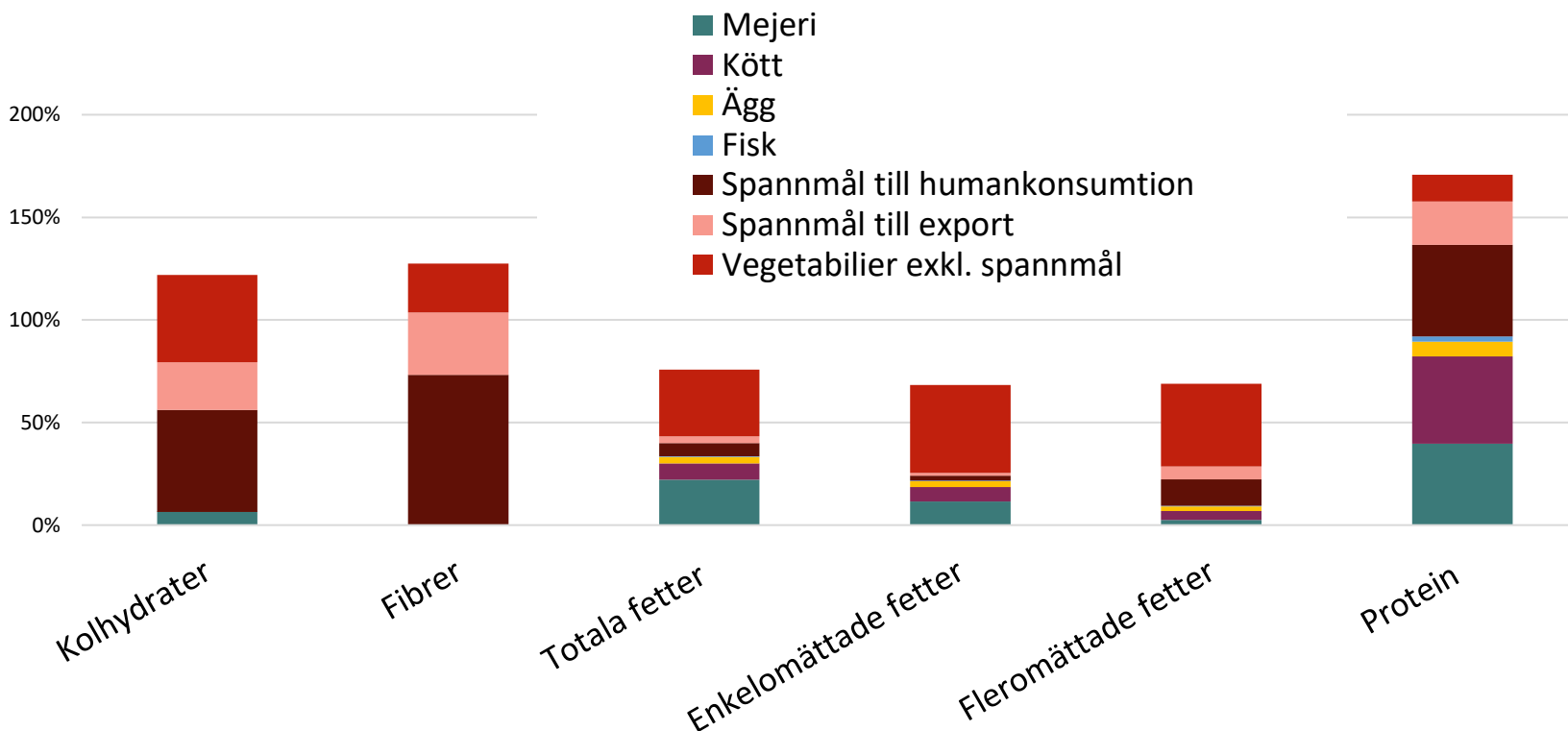
Vid höjd beredskap ökar det genomsnittliga behovet av mat

Livsmedelsproduktion i Sverige

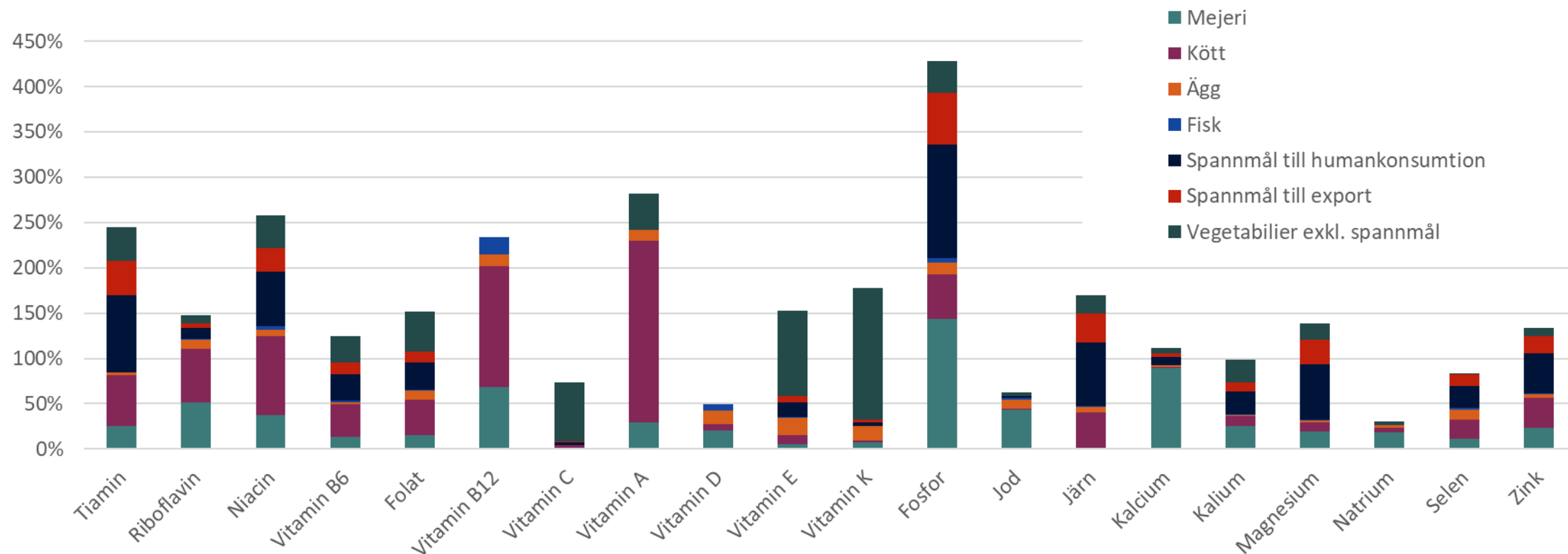

Livsmedelsproduktion i Sverige

Makronäringsämnen från inhemsk produktion 2024 som andel av behovet för befolkningen. Behovet beräknat som ett medelvärde i det rekommenderade intagsintervallet i NNR (2023), protein dock enligt AR (*average requirement*). Vegetabilier = potatis, ärtor, grönsaker, frukt och bär, olja från oljeväxter, socker från sockerbeta, stärkelse från potatis

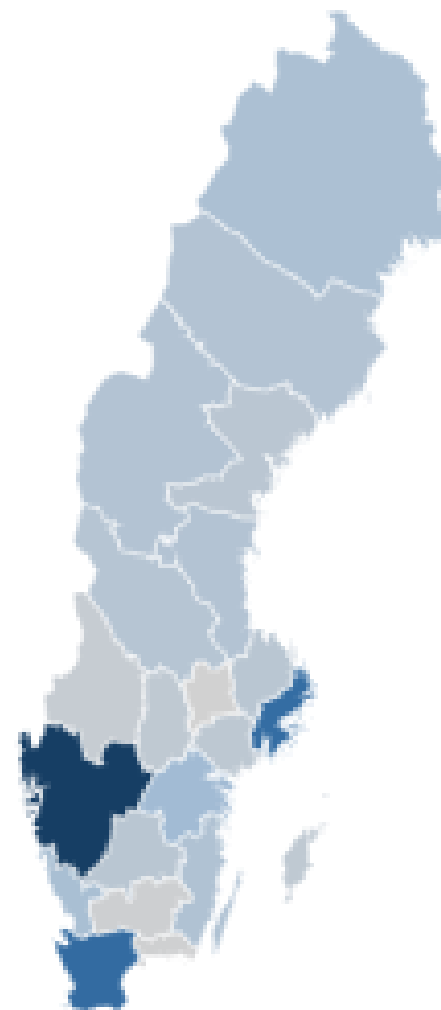
Livsmedelsproduktion i Sverige

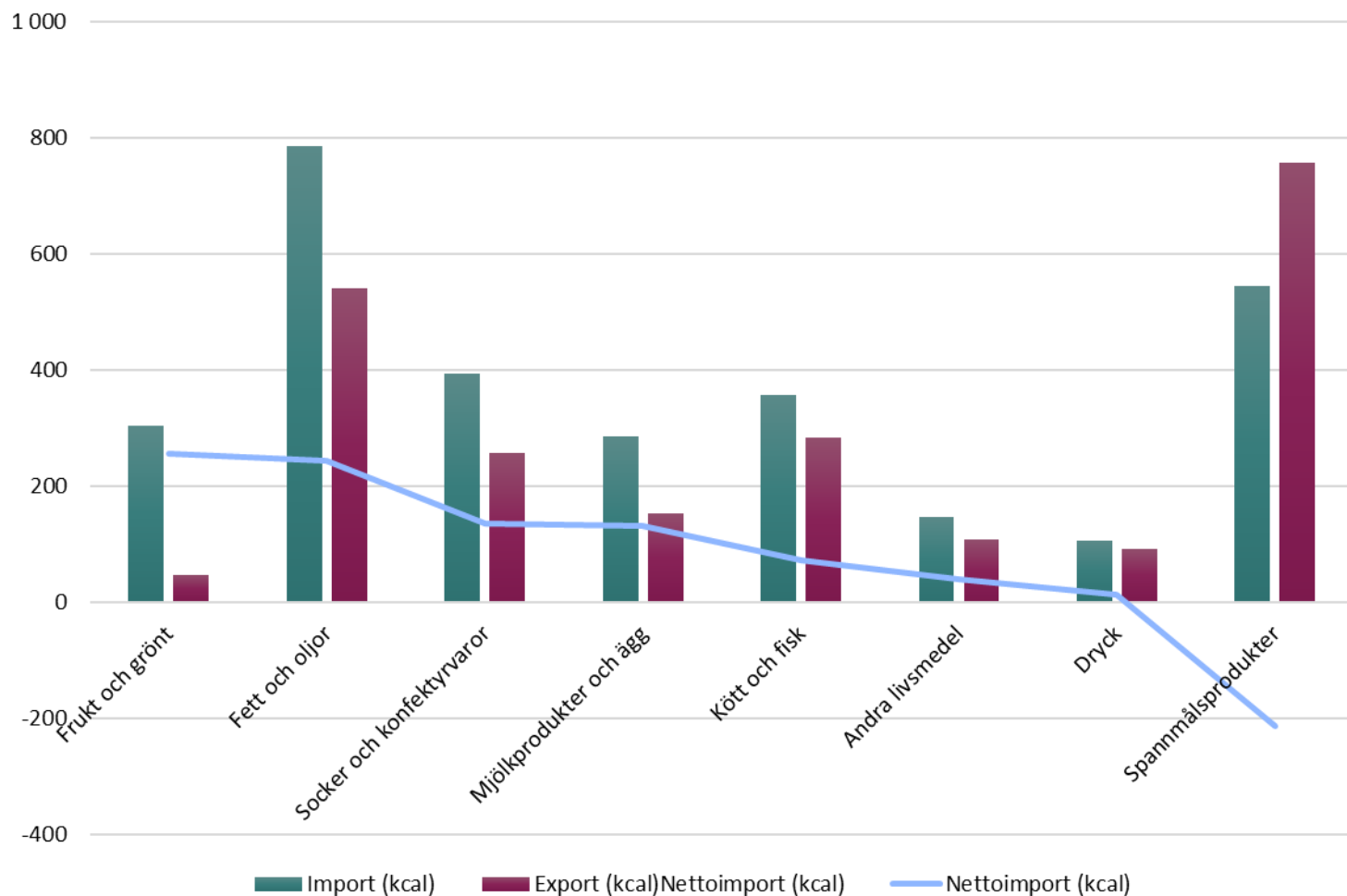
Mikronäringsämnen från inhemsk produktion 2024 som andel av behovet för befolkningen. Vegetabilier = potatis, ärtor, grönsaker, frukt och bär, olja från oljeväxter, socker från sockerbeta, stärkelse från potatis. Behovet är baserat på så kallat AR (*average requirement*) i NNR (2023).

Nästan hälften av förädlingsanläggningarna ligger i tre län

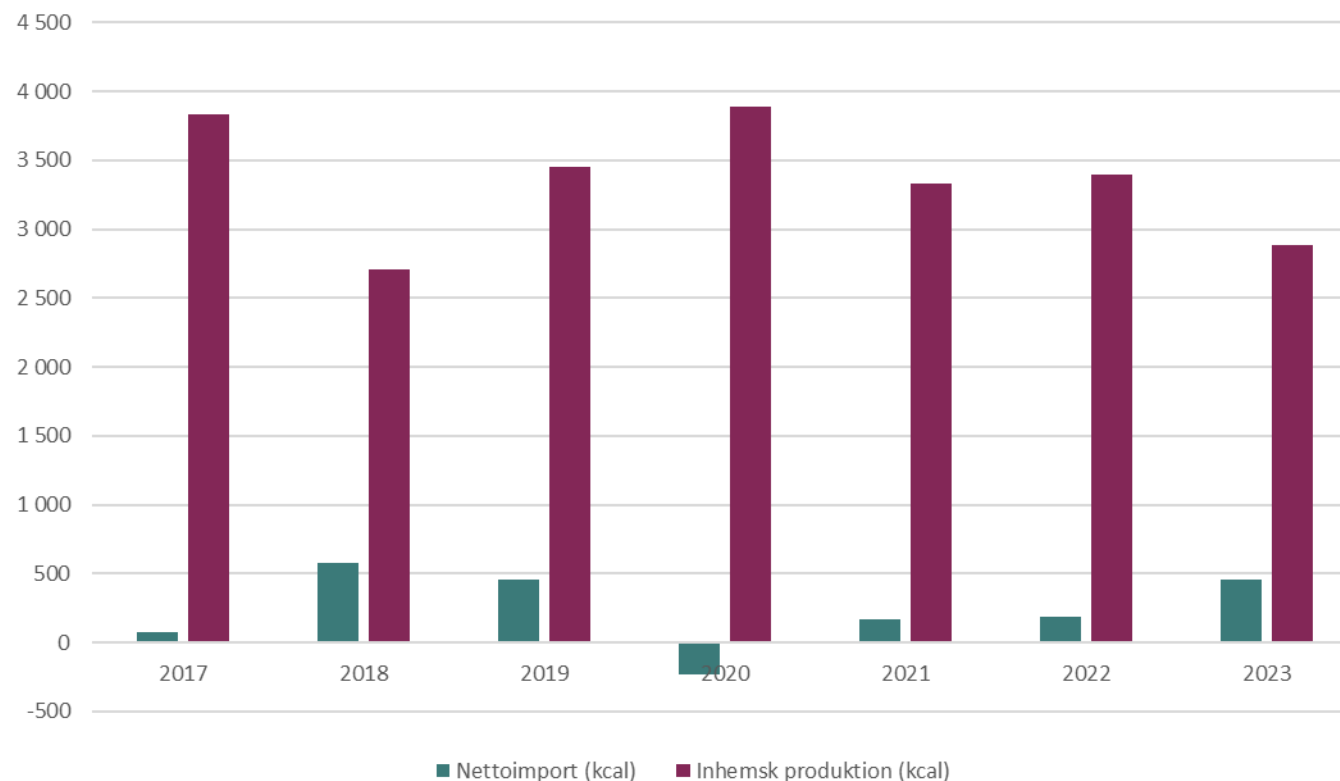

Sverige har en stor utrikeshandel med livsmedel

Import		Export	
kcal/ person/dag	Land	kcal/ person/dag	Land
469	Danmark	329	Danmark
370	Nederländerna	313	Norge
317	Norge	174	Nederländerna
310	Tyskland	171	Finland
154	Italien	158	Tyskland
153	Finland	150	Förenade kungariket
148	Polen	142	Spanien
129	Belgien	120	Polen
101	Frankrike	83	Frankrike
90	Litauen	70	Belgien

Utrikeshandel i relation till vår produktion, över tid

Några övriga nyckeltal – alternativa resurser

Behov vid höjd beredskap: 2570 kcal per person och dag

Om hela viltstammen skjuts och äts inom ett år, får varje person ca 30 kcal per dag

Idag genererar fritidsodling ca 8 kcal per person och dag

Fritidsfiske ger ca 3 kcal per person och dag, vilda bär ca 3 kcal per person och dag

Levande lager? Om alla djur slaktas samtidigt (högst osannolikt) får varje medborgare 45 240 kcal. Mer sannolikt är att djuren slaktas ut allt eftersom.

	Totalt levande lager, kcal per person	Fördelat över 3 mån, kcal per person och dag	Fördelat över 1 år, kcal per person och dag
Kor för mjölkproduktion	8 770	90	20
Dikor och ungdjur	24 210	250	60
Får och lamm	1 600	20	4
Suggor, galtar, grisar	7 110	70	20
Höns och slaktkycklingar	3 550	40	10
Summa	45 240	460	110

Preliminära slutsatser

- Den inhemska produktionen av livsmedel skulle kunna täcka befolkningens behov. Utbytet över gränserna bidrar med viktiga insatsvaror, stabilitet och ett rikare utbud.
- För att säkra livsmedelsförsörjningen i kris och krig är det centralt att så långt som möjligt upprätthålla befintlig produktion, distribution och handel genom att minska sårbarheter och beroenden.

Obs! Rapporten motsäger *inte* Jordbruksverkets mål om att öka den svenska matproduktionen. Den säger däremot att det inte är det mest centrala utifrån just ett beredskapsperspektiv.

Försörjningsförmåga

- Importerade insatsvaror är avgörande för vår produktion och förädling av livsmedel
- Beroende av det allmänna elnätet
- Arbetskraft i tillräcklig mängd och med rätt kompetens

m m

91%

DRIVMEDEL är importerat

6%

EL är importerat

70%

PROTEINFODER
är importerat

87%

KVÄVE FÖR GÖDNING
är importerat

100%

VÄXTSKYDDSMEDEL
är importerat

100%

NATRIUMKLORID (salt)
är importerat

87%

NATRIUMHYDROXID (lut)
är importerat

Företagens förmåga?

- Vissa förslag på åtgärder som har framkommit **kan genomföras på gårdsnivå** medan andra utmaningar måste lösas på samhällsnivå genom fördelning av gemensamma resurser, forskning och innovation samt förändrade system och processer.
- Mest känsliga är företagen för störningar som bortfall av el och drivmedel, följt av transporter och arbetskraft. Samtliga produktionsinriktningar är beroende av insatsvaror.
- Företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap beror på vilken produktionsinriktning, storlek, lönsamhet, produktionsvilja och geografiska läge företagen har.

 Tack!

